

Schriftelijke bijdrage voor het rondetafelgesprek over Handelsbeleid

Deelsessie 3: Handel en Duurzaamheid (12.15 – 13.30 uur)

Wietse Vroom

FairFruit

Bollebergen 2B bus 21, B-9052 Zwijnaarde | +32(0)9 248 42 11

email: wietse@fair-fruit.com | skype: wietsevroom

Ter introductie

FairFruit handelt in verse groenten uit Latijns Amerika en Afrika voor de Europese en Noord-Amerikaanse markt. Het bedrijf werd in 2003 opgericht met als doel om kleinschalige boeren toegang te geven tot eerlijke handel en zodoende rurale economische ontwikkeling te ondersteunen. FairFruit heeft haar hoofdkantoor in België en heeft exportbedrijven in Guatemala, Peru en Ethiopië.

FairFruit heeft in de afgelopen jaren op verschillende manieren ervaring opgedaan met het Nederlandse beleid en instrumentarium voor handel en ontwikkelingssamenwerking. Op dit moment nemen we samen met de Nederlandse ontwikkelingsorganisatie Woord en Daad deel aan een FDOV programma voor export van peulvruchten uit Guatemala naar de Europese markt. We zijn daarnaast lid van een IDH programma (The Sustainability Initiative Fruits and Vegetables), en hebben in het verleden een PSI programma uitgevoerd. Onze bijdrage aan dit rondetafelgesprek is in belangrijke mate gebaseerd op deze praktijkervaringen.

Ter voorbereiding op het rondetafelgesprek hebben we ook kennisgenomen van het recente rapport van het KIT, "[Aid & Trade in Dutch Development Cooperation](#)", en reageren we op sommige punten uit die evaluatie.

In deze schriftelijke bijdrage willen we graag zes punten onder de aandacht brengen, verdeeld in een algemene opmerking, enkele opmerkingen over de beleidsrelevantie van het instrumentarium, en ten slotte de rol van publieke en private partners in de uitvoering van dit beleid.

Algemene perceptie van Aid&Trade beleid

1. De combinatie van hulp en handel evalueren we als overwegend positief, relevant en kansrijk.

De huidige instrumenten die de private sector betrekken bij ontwikkelingsdoelen (zoals concreet FDOV en IDH) worden door ons als nuttig en aanvullend beschouwd. Overwegend zien we kansen en mogelijkheden bij dit soort instrumenten die hulp en handel bij elkaar brengen. Ook zijn we overtuigd dat de samenwerking met de private sector de kans op succes bij projecten voor economische ontwikkeling vergroot. We vinden dat dit soort instrumenten zeker een plek verdient in het ontwikkelingsbeleid van een volgend kabinet.

Overigens, we vonden dat ook al in het oude model van financiering via NGOs (in het voormalige medefinancieringsstelsel), waarin een samenwerking tussen NGOs en de private sector goed mogelijk en zinvol was. We kunnen niet goed beoordelen of het huidige beleid (of instrumentarium) daadwerkelijk samenwerking met het bedrijfsleven stimuleert of verbetert.

Relevantie van het instrumentarium

2. IDH heeft een belangrijke rol in het agenderen van duurzame handelsrelaties, maar het ontbreekt aan steun vanuit het handelsbeleid en aan focus op prijsvorming in duurzame handelsrelaties.

Het is eenvoudiger waar te nemen hoe het ontwikkelingsbeleid de afgelopen jaren relevanter wordt voor de private sector, dan hoe het handelsbeleid of de handelsrelaties van Nederland met ontwikkelingslanden ontwikkelingsrelevant worden. Ondanks de algemene opkomst van duurzaamheids-certificering voor sommige producten, merken we nog altijd relatief weinig aandacht in de handelsketens voor eerlijke handelsrelaties, prijsvorming en het creëren van toegevoegde waarde in het productieland.

We zien dat IDH een belangrijke rol kan spelen in het duurzamer maken van internationale handelsrelaties. Het bestaande convenant om binnen de verse groenten en fruit sector de handelsrelaties volledig duurzaam te maken is breed gedragen, maar de voortgang in de praktijk is nog beperkt. We vinden ook dat IDH er – ondanks goede intenties – nog te weinig in slaagt om prijsvorming en waardeverdeling in de handelsketen mee te nemen in het streven naar meer duurzame handelsketens. Het sector initiatief zou wellicht meer impact hebben als het ondersteund zou worden door publiek beleid dat hogere eisen stelt aan geïmporteerde producten en de kwaliteit van handelsrelaties.

3. Het is niet vanzelfsprekend dat de PPPs de allerarmsten bereiken, maar ook niet onmogelijk.

We zijn ons bewust van bestaande discussies met betrekking tot de pro-poor relevantie van de bestaande programmas. In onze ervaring (bijvoorbeeld in ons FDOV project in Guatemala) zijn we primair relevant voor boeren die als ondernemer in waardeketens kunnen worden opgenomen, en dus bijvoorbeeld reeds beschikken over productievelden. Daar zitten overigens ook zeer arme boeren tussen, maar gemiddeld genomen is het niet de allerarmste laag van de bevolking die we bereiken. Het verschilt overigens wel per project. Onze ervaringen in Ethiopië (waarbij we ook werkgelegenheid creëren voor landloze boeren) laten zien dat het wel degelijk mogelijk is om ook voor de allerarmsten relevant te zijn.

We zien een complementariteit met andere type instrumenten die zich uitdrukkelijker op de allerarmste laag van de bevolking richten (bijvoorbeeld om de voedselzekerheid te vergroten), en die andere thema's stimuleren (zoals onderwijs en mensenrechten). Dergelijke thema's zijn overigens een voorwaarde voor een succesvol uitvoeren van programmas voor economische ontwikkeling (immers, zonder opleiding geen geschikte boeren of arbeidskrachten).

4. Gender en klimaat zijn belangrijk maar kunnen niet altijd de primaire focus zijn van hulp en handel programma's.

Het KIT wijst er in zijn evaluatie van de hulp en handel instrumenten op dat meer en betere aandacht voor gender en klimaat op zijn plaats zou zijn. Het belang van deze thema's staat buiten kijf, en het is terecht dat ze als selectiecriteria worden toegepast bij de goedkeuring van projecten. Maar onze ervaring is dat ze op zichzelf genomen zelden de kern van een business case vormen (uitzonderingen daar gelaten) en daardoor toch eerder als 'add-on' bij een project worden meegenomen. Het is zeker wenselijk en haalbaar dat er binnen gefinancierde programmas rekenschap wordt gegeven van hoe met dergelijke thema's wordt omgegaan, om waar mogelijk een positieve impact te genereren. In onze programmas is gender relevant omdat we werkgelegenheid voor vrouwen creëren. Klimaat is relevant omdat we de omschakeling naar duurzamere productiemethoden stimuleren. Desalniettemin lijken de publiek-private samenwerkingen ons als primair instrument onvoldoende om deze thema's structureel aan te pakken.

Samengevat, we denken dat het FDOV een relevant instrument is voor het stimuleren van economische ontwikkeling. Afhankelijk van de invulling van het programma kan dat ook de economie

van de armsten in een samenleving positief beïnvloeden, en een positieve impact hebben op gendergelijkheid en het tegengaan van klimaatverandering. Echter, aanvullende instrumenten zijn noodzakelijk om de genoemde thema's adequaat aan te pakken.

Rol van de partners (privaat, publiek, NGO)

5. NGO's hebben een belangrijke toegevoegde waarde in het borgen van de beleidsrelevantie van programma's en in het coördineren van rapportering en impact meting.

We zien een verschuiving in de rol van NGO's, van medefinancieringsorganisatie naar coordinator van publiek-private samenwerkingen. Zowel inhoudelijk als praktisch vinden we dat NGO's een bijdrage leveren in dit soort projecten. Ze kunnen een belangrijke rol spelen in het borgen van de kwaliteit en relevantie van de programma's.

De toegevoegde waarde van het bedrijfsleven is gelegen in het herkennen van economische kansen en het aandragen van pragmatische oplossingen waarbij boeren in waardeketens kunnen worden betrokken. De legitimatie van een ontwikkelingsproject vergt terecht een analyse van de *theory of change* die aannemelijk moet maken dat een dergelijke interventie inderdaad wenselijk is gezien de lokale context. Vragen met betrekking tot relevantie, risicomanagement, marktverstoring, doelgroepen, alternatieve ontwikkelingstrajecten en additionaliteit zijn allemaal terecht, maar ze zijn voor de meeste bedrijven moeilijk te onderzoeken. We pleiten daarom voor samenwerking met NGO's om ontwikkelingsstrategieën en impactmetingen te valideren.

Ten slotte, een correcte rapportering en afronding van een programma is begrijpelijkerwijs belangrijk vanuit het perspectief van de overheid. We pleiten voor samenwerkingen met NGO's die een coördinerende rol kunnen hebben in PPP's en waken over de kwaliteit van rapportering.

6. De publieke rol van MinBuZa/RVO of ambassades in FDOV is voor ons onduidelijk en zou explicieter mogen.

Onze verwachting was dat MinBuZa/RVO een actievere rol zou spelen binnen het FDOV programma, met name bij het nadenken over hoe handelsbeleid kan/moet worden herzien in het kader van de ervaringen en lessen van het project (gericht op verduurzaming van internationale handelsketens). In de praktijk is die rol vrij minimaal en zien we daarin een gemiste kans om de ervaringen van dit soort projecten relevant te maken voor beleid.

We vragen ons af in hoeverre de rol van ambassades groter zou kunnen zijn in het verbeteren van het investerings- en ondernemingsklimaat in ontwikkelingslanden. Dat zou bedrijven met een link naar Nederland ondersteunen, maar evenzeer het lokale MKB. Ook zou het de duurzaamheid van interventies na de projectperiode kunnen vergroten.

Ten slotte merken we op dat de opgelegde samenwerking met publieke partijen in landen van productie niet eenvoudig is en niet altijd even vruchtbaar. We zien meerdere redenen, o.a. dat ze moeite hebben met het tempo van de projecten en te traag werken, dat hun rol toch zeer politiek bepaald wordt en dat er geen ruimte is voor financiering van de publieke partners binnen het FDOV instrument. We willen daarmee niet zeggen dat het onwenselijk is om publieke partners in de programma's te betrekken, maar onze ervaringen zijn op dit vlak niet zeer hoopgevend.